

Vemdalsbygden

Lokal utvecklingsplan

Foto: byMalott, Vemdalen

Den lokala utvecklingsplanen för Vemdalsbygden presenterades 26 oktober 2023

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Syfte	
1.2 Mål	
1.3 Geografiskt område	
1.4 Aktörer	
1.5 Metod	
2 Bakgrund	5
3 Bygdens utvecklingsområden	
3.1 Trivsel	6
3.2 Boende för alla	8
3.3 Infrastruktur	10
3.4 Kultur och fritid	12
4 Nulägesbeskrivning – bygden idag	14
4.1 Service, butiker, restauranger och boenden	
4.2 Föreningsliv	
4.3 Näringsliv/företag	
4.4 Besöksmål	
4.5 Infrastruktur	
5 Lokalekonomisk analys	15
6 Användning av den lokala utvecklingsplanen	15
7 Uppföljning	15
8 Bilagor	15
1. OPERA-processen	
2. Lokalekonomisk analys	
3. Föreningarnas utvecklingsplaner	
3.1 Vemdalens Hembygdsförening	
3.2 Hedlanda Flygförening	
3.3 Vemdalens IF	
3.4 Hån/Vemdalen Fiskevårdsförening	
3.5 GT-gården	
3.6 Vemdalens snökoterklubb	
3.7 Vemdalsfjällens Företagarförening	

1. Inledning

Under de senaste åren har Vemdalsbygden haft en positiv utveckling och för oss är det viktigt att gemensamt fortsätta skapa en attraktiv bygd för nya och befintliga invånare. Därför tackade vi ja till kommunens erbjudande om att ta fram en lokal utvecklingsplan. Föreningsaktiva och invånare i bygden har gemensamt kommit fram till att vi ska jobba vidare med utvecklingsområdena Kultur och fritid, Trivsel, Infrastruktur och Boende för alla.

Hur vill vi att vår bygd ska se ut i framtiden? Utvecklingen går fort och mycket av det som händer i bygden kan vi vara med och påverka. Bygdesonen Oskar Stensson berättade om när han såg sin första bil 1912 och hur det var när elektriciteten kom. Ja tänk, från att se sin första bil vid 6 års ålder till att vid 96 år äta couscous och deklarerar på internet. Vilken resa han var med om.

Vi tycker det är viktigt att vara delaktiga och påverka vårt Vemdalens framtid. Vi vill känna trygghet och vara stolta över vad vi har åstadkommit och hoppas att framtida generationer också är stolta över oss. Det blir spännande att se vilken utveckling vi kommer att få vara med på innan vi fyllt 90 år, nu är vi på gång!

1.1 Syfte

Den lokala utvecklingsplanen är ett verktyg för fortsatt utveckling av Vemdalsbygden. Den ägs av bygden och den ska ligga som grund för ett fortsatt utvecklingsarbete och för ansökningar om finansiering för utveckling till exempel via projektmedel eller på annat sätt.

Arbetet med den lokala utvecklingsplanen skapar nya kontaktytor och främjar samverkan mellan bygdens föreningar, företag och privatpersoner vilket ger en utveckling av bygden på kort och lång sikt.

1.2 Övergripande mål

Genom att förstärka och inspirera det lokala engagemanget och intresset för att utveckla bygden skapar vi en mer attraktiv plats för alla åldrar.

Specifika mål

- Att vi senast 2024 har skapat en strukturerad grupp för samverkan för att förankra och ta utvecklingsplanen vidare.
- Att vi senast 2024 har startat minst en aktivitet inom varje utvecklingsområde.
- Att vi senast 2025 har fått minst en ansökan om projektfinansiering beviljad.
- Att vi skapar tidsbestämda handlingsplaner för varje prioriterad aktivitet inom respektive utvecklingsområde.

1.3 Geografiskt område

Utvecklingsplanen är framtagen för Vemdalsbygden, vilken innefattar Vemdalens socken. Vemhån har en egen utvecklingsplan, därför innefattar inte den här planen Vemhån.

1.4 Aktörer

I arbetet medverkar Vemdalsbygdens invånare, företag och föreningsliv. Dokumentet ska vara ett stöd i kontakten med finansiärer, kommunen, regionen och andra externa myndigheter och organisationer. Utvecklingsplanen ska ge inspiration till nya och befintliga aktörer och intresserade att utvecklas i bygden.

1.5 Metod

Framtagandet av den lokala utvecklingsplanen har pågått från februari till oktober 2023.

Utvecklingsområdena är framtagna utifrån bybornas tankar och idéer. Dessa togs fram utifrån en OPERA-process (O=Omedelbara egna tankar, P=Parets tankar, E=Exponerade, R=Rangordna, A=Arrangera) *Se bilaga 1 för utförlig beskrivning.*

En SWOT-analys genomfördes för varje utvecklingsområde (S=Strengths– Styrkor, W=Weaknesses – Svagheter, O=Opportunities – Möjligheter, T=Threats– Hot). *SWOT-analys för varje utvecklingsområde finns under respektive rubrik.*

Därefter bjöds bygdens invånare in till ytterligare ett möte för att få ner mer konkreta aktiviteter inom varje utvecklingsområde som bygden önskar utveckla. Under mötet framkom många aktiviteter som kan utläsas under respektive utvecklingsområde. Efter mötet gjordes en prioritering för respektive utvecklingsområde.

2. Bakgrund

År 1645 vid freden i Brömsebro blev vi Vemdalsbor svenskar över en natt, då vi tidigare hade tillhört Norge. Men bygden har funnits sedan långt tidigare. Vemdalsbygden omnämns redan år 1403 enligt Erik Modins skrift "Härjedalens ortnamn och bygdesägner".

Under 1700- och 1800-talen var det främst skogsbruk, jakt och jordbruk som präglade bygden. Under skogsavverkningarna i slutet av 1800-talet började det komma många människor utifrån till byn för att få arbete. Kreaturskötsel var en av de viktigaste näringsgrenarna för folket i byn. Det fanns inte så mycket odlad jord men man kunde så lite korn och sätta potatis för att klara den långa vintern. Sommarfäbodarna blev en viktig del för att få fodret att räcka till djuren under hela året.

I början på 1900-talet blev det arbetslöshet i och med den tvist som uppstod om den så kallade likvidskogen. Då tog många arbete i andra byar och under åren 1906–1910 när det var som sämst med arbete reste många till Amerika. I början av 1900-talet startade den första alkoholistanstalten i Sverige. I Floda utanför Vemdalen fanns mellan 1907–1922 en arbetsanstalt för alkoholister. Män, vars drickande hängde samman med en urban livsstil skulle avskiljas från hemmiljön och sättas i arbete i de Härjedalska myrmarkerna.

Järnvägen som kom i början av 1920-talet hade stor betydelse för bygden. Från 1934-1965 stannade turisttågen längs Hedebanan, som var en del av inlandsbanan, på Vemdalens tågstation med sovvagnar från södra Sverige. En del turister kom även med tåg till Røjans tågstation. I och med att det kom fler turister till området öppnade det första högfjällspensionatet 1936, idag Vemdalskalets högfjällshotell. Hedebanan lades tyvärr ner 1966.

Turismen tog fart på 1950- och 1960-talen då fler och fler hade egen bil för att ta sig till oss. På 1970-talet gjordes många investeringar i både liftar och byggnationer i hela området och sen har turismen växt sig starkare och starkare år från år.

Flygplatsen byggdes av Hede kommun och invigdes 1970. På den tiden ville varje kommun ha en egen flygplats för snabba förbindelser till andra delar av landet och speciellt Mälardalen. Det var viktigt för att utveckla kommunens industrier och turism. 1974 kom den stora kommunsammanslagningen och Sveg blev huvudort för Härjedalens fem kommuner. Då blev det fokus på att bygga en flygplats i Sveg.

Vemdalen var ledande inom digitalisering på 1980-talet, flera större myndigheter så som Försäkringskassan, Länsstyrelsen och Televerket skickade sina medarbetare till Härjedalens telestuga för utbildning.

I Vemdalen finns också en lång föreningskultur. För att nämna några av de äldre föreningarna så startade Vemdalens hembygds förening 1909. Vemdalens IF har funnits sedan 1922.

3. Bygdens utvecklingsområden

Om 90 år vill vi att Vemdalen ska vara en plats där vi kan ta del av natur, kultur och föreningsliv. Att vi har skola och förskola, att det finns äldreboende och att det finns engagerade människor som bryr sig om varandra och som hjälps åt för att skapa gemenskap och trivsel. Vi vill att det finns varierat boende för både yngre, äldre och familjer. Vi vill att det finns en röd tråd när vi bygger nytt. Det ska vara snyggt, hållbart och genomtänkt.

Vi vill ha bra kommunikationer. Allt behöver inte vara nära men det ska vara enkelt att ta sig till och från. Vi vill ha en mångfald av företag och bra serviceutbud. Och vi vill ha ett tryggt och trafiksäkert Vemdalen. Vi vill ha ett rikt föreningsliv med en bredd av aktiviteter inom både kultur och friluftsliv. Vi vill ha en orörd nära natur med fina turleder som utgår från byn för olika intressen som vandring, löpning, cykling, skoteråkning och längdskidåkning. Skötsel och markägaravtal är viktigt för att kunna utveckla bygden på ett hållbart sätt. Vi vill till exempel att samerna fortsatt ska kunna bedriva renskötsel här och att vi i utvecklingsarbetet visar omsorg om vår natur. Vi vill att åkermark bevaras för att kunna bedriva odling samt häst- och lantbruk skötsel på ett hållbart sätt, det är även viktigt för den biologiska mångfalden. Vi har valt att arbeta vidare med fyra utvecklingsområden: Trivsel, Boende för alla, Infrastruktur och Kultur och fritid. Nedan följer en beskrivning av respektive område.

3.1 Utvecklingsområde Trivsel

Ett 40-tal glada ordsbor kom till workshopen på Lövås. Ett stort engagemang och många önskemål kom in hur vi kan öka trivseln i byn. Det var verkligen inspirerande och motiverande att vara tillsammans och att så många ville vara med och dela med sig av sina idéer.

I utvecklingsområdet Trivsel vill vi gemensamt i bygden arbeta för en ren, välskött miljö som känns trevlig och välkomnande. Bygden ska vara en trygg plats för alla målgrupper att vara i där vi bryr oss om varandra. Vi vill skapa trivsamma platser och använda hållbara färger och material som är behagliga för ögat. Grönområden med växter för att skapa en naturlig avslappnande miljö. Vi vill skapa förutsättningar för social interaktion. Platser, utrymmen och evenemang där människor kan träffas, trivas och interagera med varandra. Vi vill inkludera vår bygds identitet och kulturhistoria i vårt trivselarbete och på så sätt förenkla för människor att lära känna bygden samt hitta till aktiviteter och sevärdheter.

Nuläge

Bygden behöver framhäva en mer inbjudande karaktär som upplevs välkomnande för såväl boende som besökare. Det saknas lättillgängliga oaser som inbjuder människor till att slå sig ner en stund och mötas utan agenda. Det kan vara svårt att hitta till information om sevärdheter, lokal historia och platser att besöka i vår bygd då det saknas ett centralt forum för det. Bygden saknar även organiserad utsmyckning.

Insatser

Insatser att prioritera på kort sikt

- Sittbänkar. Göra en inventering och ta fram en handlingsplan och budget i samråd med ordsbor och näringsliv för var vi ska placera ut sittbänkar i och omkring byn där det redan finns grönområden eller skapas nya.
- Utsmyckning. Utforma en handlingsplan i samråd med näringslivet och en budget för hur byn ska utsmyckas inför sommar, jul/nyår samt påsk.
- Informationsskyltning. Utforma en handlingsplan och budget i samråd med ordsbor och näringsliv för gemensam skyltning när det gäller evenemang, välkomstskyltar, hänvisning till WC, ställplatser och dylikt.
- Mer blommor. Starta en studiecirkel hur man skapar fler blommande ängar/diken/ytor i bygden för att öka den biologiska mångfalden.
- Rent och snyggt. Fråga VIF om man kan inkludera städning av byn den dagen då föreningens medlemmar och andra vårstädar diken åt Trafikverket eftersom det är så bra uppslutning då. Det går fort när man är många.
- Vad händer i min by?
Inventera befintliga kanaler och skapa rutiner för att bli bättre på att nå ut med trivselaktiviteter.

Fler önskade insatser från bygdens invånare

Följande insatser kommer inte prioriteras i dagsläget men är öppna för den som vill börja jobba med dem.

- Dass vid starten/parkeringen på naturstigen
- Fler offentliga toaletter
- Gåbingo/tipspromenad runt byn

Utvecklingsområdet Trivsel stöder följande mål i Agenda 2030:

SWOT-analys Utvecklingsområde Trivsel

Styrkor:

- Fin, lättillgänglig och ren natur, lämplig för dagsturer
- Drickbart vatten i bäckarna
- Vänliga människor
- Många raststugor
- Engagerat föreningsliv
- Vänliga människor
- Bra småskaligt serviceutbud/ personligt
- Liten ort – nära till varandra – hjälpa varandra
- Efterfrågan trivselinsatser finns hos köpmän

Svagheter:

- Finansiering och struktur för att arbeta med allmänna ytor i byn
- Trivsel saknas på flera nivåer i länet
- Växtzon 7
- Brist på kulturaktiviteter
- Långsiktigt engagemang i styrelser med mera är svårt
- Samverkan på vissa nivåer
- Nå ut med information/inbjudningar med mera

Möjligheter:

- Att göra punktinsatser, då är det lättare att få folk att engagera sig
- Lättare att hitta finansiering för punktinsatser
- Bredd av digitala kanaler
- Skapa kontor för samtliga föreningar där vi kan driva och söka projekt tillsammans, samarbeta kring ekonomi och vaktmästeri osv.

Hot:

- Pandemin
- Klimatpåverkan
- Droger
- Skadegörelse

3.2 Utvecklingsområde Boende för alla

Intresset för att flytta till Vemdalen har ökat och efterfrågan på ett mer varierat boendebud finns hos de som önskar bo kvar, alltifrån ungdomar till familjer och äldre. Trivseln i byn är stor och många vill stanna kvar, men behoven ändras genom åren.

Äldre önskar gärna finna ett mindre boende eller flytta till ett trygghetsboende. Boende för de äldre bör vara centralt beläget, med gångavstånd till service (bussar, apotek, matbutik, skola, dagis, café och tex fotvård). Boende för olika målgrupper bör byggas inom samma område för att få en mix av unga, familjer och gamla. Det ger energi, ökar trygghet, ger känsla av tillhörighet, gemenskap och ingen behöver känna sig ensam. Ett varierande utbud av boendeformer underlättar att flytta vidare och utvecklas inom byn, vid behov.

Vi vill skapa förutsättningar för en flyttkarusell som bidrar till en ökad inflyttning. Det främjar mer skatteintäkter vilket i sin tur främjar ett hållbart samhälle.

Nuläge

Det finns många äldre som bor kvar i sina stora hus då det inte finns några boenden inom Vemdalen att flytta till. Fjällglinten var ett äldreboende som stängdes för några år sedan. Nu finns äldreboende i Hede och i Sveg vilket innebär långa resor för att besöka sina nära och kära.

Säsongsföretagen hyr och äger många hus i byn för att ha boende till sin personal under vintersäsong. Flertalet hus säljs som fritidshus då det är billigare att köpa fastighet i byn än vid skidområdena/fjällen. I Vemdalens by finns cirka 80 fritidshus som står tomma större delen av året. Det gör att hyrorna blir väldigt höga och det står tomma hus under sommarhalvåret. Det innebär oklippta gräsmattor, inga tända lampor i fönstren eller grannar att hälsa på. Fastigheterna blir snabbt ovårdade.

Löneläget och möjligheten till åretruntjobb är inte samma som i andra delar i landet. Det påverkar vad som är möjligt att betala i hyra för bofasta.

Insatser

- Genomföra en inventering av boende och fastigheter i området. När denna är färdig mailas underlag till intressenter som kan hjälpa till att möjliggöra utvecklingen av bygdens nuvarande boendesituation.

Fler önskade insatser från bygdens invånare

Insatser som kom upp på mötet som är öppet för vem som helst i byn som vill att ta tag i men inte prioriterat av oss i dagsläget.

- Boende för 50+ - Bygga radhus, fristående småhus med möjliga mötesplatser, tex grillplats, kolonilott för att kunna mötas och ha lite pyssel.
- Trygghetsboende - Kopiera det som byggts i Svenstavik, samt se om möjlighet finns att kopiera deras upplägg på finansiering.
- Lägenhetshus med bibliotek i markplan, sällskapsrum. Våning ovan, bygga lägenheter i olika storlekar, högst upp bygga lånelägenheter, som går att hyra till barn och barnbarn som kommer på besök. Göra det möjligt att bo här, även om behov av trygghetslarm finns.
- Äldreboende - När man inte längre kan bo i Trygghetsboende och behöver mer hjälp, kunna ges möjlighet att flytta in i äldreboende. Utan att behöva flytta från byn.
- Generationsboende - Boende där äldre bor i markplan, yngre och familjer bor på övervåningen. Egen ingång. Lite som det var förr. Hemflyttade ungdomar.
- Minikollektiv - Bygga boende där fler kan bo tillsammans, för att hjälpa varandra med att få vardagen att fungera, tex med barnpassning, samåkning, gemenskap.
- Förtur till annat boende om man släpper hus.
- Renovera äldre hus, dela upp i lägenheter och bygga Attefallshus runt.

Utvecklingsområdet Boende för alla stöder följande mål i Agenda 2030:

SWOT-analys Utvecklingsområde Boende för alla

Styrkor:

- Efterfrågan stor
- Flyttkarusell möjlig
- Attraktiv by som erbjuder livskvalitet
- Lokalkännedom för att identifiera möjligheter
- Exploatörer i området
- Erfarenhet

Svagheter:

- Ingen kommunal mark för att bygga bostäder
- Saknar trygghetsboende/äldreboende
- Inga kommunala hyreslägenheter
- Finansiering

Möjligheter:

- Ledig kapacitet på byggföretag = bättre pris
- Identifiera tomma bostäder
- Exploatörer i området, villiga att investera
- Lokal förmedling boende

Hot:

- Inflation, räntor
- Krig
- Arbetslöshet
- Klimatförändringar

3.3 Utvecklingsområde Infrastruktur

En trygg bygd ur ett infrastrukturperspektiv kännetecknas av välutvecklade och pålitliga system som säkerställer grundläggande behov och samhällets funktion. Vi vill skapa ett tryggt och säkert Vemdalen där fordon och gångtrafikanter kan vistas på gator och leder utan att utsättas för fara.

Nuläge

I nuläget varierar kommunikationsmöjligheterna för resor och utflykter över säsongen. Bättre kommunikationsmöjligheter behövs under sommarhalvåret. Likaså är datakommunikationen otillräcklig när många turister vistas inom Vemdalsbygden, vilket påverkar möjligheten för bofasta att bedriva verksamhet. Stora delar av bygden har inte ens framdragen fiber. I nuläget saknar Vemdalen by helt övergångsställen då dessa tagits bort. I Vemdalen by är hastighetsgränsen genomgående 50 km/h, även förbi skola och förskola. Det saknas gång- och cykelvägar längs väsentliga vägar.

Insatser

Vi inom infrastrukturgruppen har fått i uppgift att samla in och genomföra olika projekt/åtgärder som vi har valt ut av en lång rad olika förslag från bygdens invånare.

Vi har valt att satsa på tre förslag/åtgärder initialt, som vi har fastnat för och som vi känner att de är greppbara i nuläget. Dessa är:

- Hastighetssänkning genom byn: Detta förslag gäller en sänkning av hastigheten genom byn till 30 km/h mellan GT-gården och Brandstationen och bort förbi bron vid Ekbergs. Vi har varit i kontakt med kommunens trafiksamordnare och det verkar som om det är en sänkning ner till 40 km/h på gång.
- Övergångsställe vid kyrkan och vid macken: Även här har vi varit i kontakt med kommunens trafiksamordnare. Han för en dialog med Trafikverket men det finns tydligen problem för ett genomförandet av detta i nuläget.
- Bygga en gångbro vid Håvågen: Här är det trångt att samsas för bilar, cyklister och gående. Det skulle vara bra för alla att få till en gångbro innan det sker en allvarlig olycka. Även om det blir en sänkning till 40 km/h så syns man dåligt under kvällstid och vid sämre väder. I den här frågan har vi inte agerat något ännu mer än att vi måste kolla med markägare, kommun och finansierare.

Genom projekterandet och byggandet av en gång- och cykelbro binder vi ihop bydelarna som klyvs av ån och med det bidrar vi till att lättare kunna ta sig runt i byn. Med detta kommer förhoppningsvis ett bättre välbefinnande och välmående och en minskning av risken för eventuella trafikolyckor. Vi kommer också att minska på miljöavtrycket med sänkningen av hastigheten genom byn. Vi hoppas kunna förankra detta projekt till fler lokala entreprenörer för både finansiering och byggnation på ett hållbart sätt.

Fler önskade insatser från bygdens invånare

Insatserna kommer inte prioriteras i dagsläget men är öppna för den som vill börja jobba med dem.

- Trottoar/cykelbana mellan byn och campingen.
- Förbättra datakommunikationen, fiber i hela Vemdalens by.
- Sommarrusta skoterleder för vandring och cykel.
- Snöpendel kunde bli Sommarpendel.
- Fler bussavgångar mot Klövsjö/Östersund.
- Ridstig till travbanan.
- Belyst parkväg längs Lövåsbäcken eller Norrveman.
- Permanenta skoterlederna på en karta.
- Tankstation för snöskoter.
- Införa skolpolis.
- Trafikljus vid Macken.
- Vi saknar Hälsocentral.
- Krypfil från Klockarfjäll mot Vemdalskalet.
- Allmän parkering även för husbilar, nära allmän toa och tömning för husbilar.

Utvecklingsområdet Infrastruktur stöder följande mål i Agenda 2030:

SWOT-analys Utvecklingsområde Infrastuktur

Styrkor:

- Snösäkerhet (skoter, skidor)
- Markägarförståelsen
- Nära till mycket/relativt
- 1 kvadratkilometer/invånare =plats för alla
- Unik natur och miljö
- Individuella upplevelser

Möjligheter:

- Kapitalstarka besökare
- Flygplatsen
- Travbanan
- Sälja det unika, upplevelser
- Utveckla sommarupplevelser

Svagheter:

- Begränsad lokaltrafik
- Markägares acceptans(cykling, slitage)
- Fiberutbyggnad
- Saknar ridleder
- Taxiservicen är underdimensionerad
- Vägunderhåll

Hot:

- Ökad markanvändning – slitage
- Förändrade väderförhållanden
- Konkurrerande destinationer
- Ökade miljökrav
- Ökade priser för ex. drivmedel
- Tappar det genuina, själen, i Vemdalsbygden

3.4 Utvecklingsområde Kultur och fritid

Vi vill öka kultur- och fritidsutbudet i byn för att kunna främja gemenskapen och tryggheten. Det bidrar till en mer aktiv fritid som gynnar befolkningens hälsa. Ett bättre kultur- och fritidsutbud möjliggör att bybor vill bo kvar och lockar till ökad inflyttning.

Nuläge

Det finns en mängd aktiviteter och utvecklingsplaner som föreningarna ansvarar för. Vi vill gemensamt samordna och samverka för att bygga vidare på föreningarnas arbete och anläggningar. Utvecklingsplaner från föreningarna finns som bilagor. Bland annat finns en stor travbana med mycket potential att förvalta och utveckla.

I Härjedalen finns endast en strukturerad aktivitetsträff för äldre (dagverksamhet) som hålls i Sveg. Det långa avståndet gör att det inte är möjligt för alla äldre att delta. Inte heller finns det strukturerade platser för ungdomarna i bygden att umgås. En ungdomsgård har funnits men stängdes ner för många år sedan.

I nuläget saknar Vemdalen naturnära promenadstråk som är tillgänglighetsanpassade och där personer kan gå tryggt.

Insatser

I ett första steg har arbetsgruppen valt att fokusera på några projekt som kommer att prioriteras.

- Björnvalla

Utveckla Björnvalla ytterligare till ett komplett hästcenter året runt i nära samarbete med travklubben. Målet är att skapa en arena för de flesta hästdiscipliner som även kan nyttjas till andra arrangemang såsom mässor, utställningar, hund- och motorsport, nationella tävlingar, daglig verksamhet med mera. En arena som vänder sig till alla åldrar och görs lättillgänglig från byn.

- Strukturerade aktivitetsträffar

Inventera lämpliga och möjliga lokaler. Samla in information från byborna vilka intressen och aktiviteter som de skulle vilja delta på. Se över samarbeten med föreningar som redan nu har aktiviteter för både äldre och yngre. Skapa en möjlighet för både äldre och unga att träffas och umgås på ett meningsfullt sätt, både tillsammans och uppdelat i åldersgrupp då aktivitetsintresset kan variera. Dessa aktivitetsträffar ska utformas efter behov och önskemål från ortsborna och de ska vara tillgängliga för alla.

- Promenadstråk

Inventera befintliga promenadvägar i naturen och komma med konkreta förslag för att kunna möjliggöra trygga promenadstråk i bygden. Se över möjligheten att ansluta sig till "Hitta ut"-konceptet. Skapa minst ett tryggt promenadstråk i bygden som kan utformas för att öka gemenskapen och kulturkännedomen om bygden.

Fler önskade insatser från bygdens invånare

Insatserna kommer inte prioriteras i dagsläget men är öppna för den som vill börja jobba med dem.

- Utegym, exempelvis vid campen.
- Ett större inomhus gym i byn.
- Lyfta efterfrågan om bylopp, triathlon, marathon, lopp med hund till Bromée (Fjällmaraton Vemdalen).
- Ha en dialog med camping för framtiden, kan de rusta upp minigolfen och badet?
- Inventera befintliga utomhusbad/badplatser och göra åtgärdsplaner kring dessa. Kan Åmotet skyltas? Är det möjligt att rusta upp baddammen vid gamla sågen?
- Det finns efterfrågan att en simhall ska finnas i aktivitetshallen.
- Ta kontakt med Jan-Ola Dillner för att uppmärksamma om önskemålet angående en kanotcentral vid Veman med en digital lösning. Behövs det marknadsföras?
- Rusta bastun på Lövås.
- Revy.
- Festival/musikevenemang (Countryn), exempelvis en bykamp som avslutas i en yra som även lockar personer från andra byar.
- Återinföra aktivitetsbussen med exempelvis utflyktsmål till Vemdalens döda fall eller för att se rester efter inlandsisen.
- Tydliggöra att det finns café i byn, sommarcafé och året runt.

- Se över skyltning för längdspåret i byn som ansluter till Lövås för att kunna ta skidorna i stället för bilen till Lövås.
- Hundrastgård.
- Lekplats.
- Produktutveckla det 1,5 mil långa fångstgropsystemet.
- Återinföra flygets dag på Hedlanda.
- Det finns ett behov av lokal och mötesplats för kultur- och estetintresserade.

Utvecklingsområdet Kultur och fritid stöder följande mål i Agenda 2030:

SWOT-analys Utvecklingsområde Kultur och fritid

Styrkor:

- Aktiva, intresserade människor
- Rikt föreningsliv
- Stor efterfrågan, turism, bybor
- Bra lokaler och arenor
- Naturen
- Varumärket Vemdalen

Svagheter:

- Samma aktiva människor i olika föreningar
- Avsaknad av lokaler, kompetens, forum, material
- Gångleder, promenadstråk
- Ekonomi

Möjligheter:

- Turism
- Inflytt
- Natur

Hot:

- Markägare
- Ekonomi
- Färre engagemang, "jaget före laget"

4 Nulägesbeskrivning - bygden idag

Idag finns många väldigt aktiva föreningar i byn. Dessa utgör en stor del av trivsel, rörelse och glädje för oss som bor här och även för tillresta besökare. Turismen har gjort Vemdalen till en stark året runt ort vilket har gjort att skolan och förskolan växer. Fler och fler företag etablerar sig här året runt. Och fler och fler är intresserade av att flytta in och bosätta sig här. En del utmaningar har vi förstås, då området växer kraftigt och boende för både yngre, äldre och barnfamiljer saknas. Kommunen har svårt att hinna med för att bygga ut för vatten och avlopp. Fler och fler vill nyttja naturen för jakt, friluftsliv, fiske, lantbruk, jord- och skogsbruk samt renskötsel. Sedan år 2010 har Handödalens sameby arrende på vinterbetesmarker här.

Det är en utmaning att tillgodose allas intressen och samtidigt göra det på ett hållbart sätt med respekt för varandra. Därför behöver vi samarbeta och vara kloka och långsiktiga i våra beslut framåt.

4.1 Service, butik och boende

En viss basservice finns, såsom mataffärer, bensinstation, elbilsladdning, restauranger, butiker, frisörer, friskvård med mera. Däremot saknas bland annat apotek, systembolag, konditori och fotvård. När det gäller boende så saknas boende för familjer, äldre och ungdomar. Det saknas också hyresmöjligheter för dessa grupper och för dem som exempelvis vill flytta hit men kanske inte är redo att köpa något i första läget.

4.2 Föreningsliv

Vemdalsbygden har ett aktivt och varierat föreningsliv som bland annat omfattar olika sporter, fordon, kultur och fiske. Många evenemang anordnas under året för att främja sammanhållningen och skapa glädje och engagemang hos lokalbefolkningen.

4.3 Näringsliv och företag

Näringslivet i Vemdalen är starkt kopplat till turism och den vackra fjällmiljön i området. Tidigare har verksamheterna varit väldigt säsongsbetonade men i och med att området växt rejält de senaste åren har bygden blivit mer och mer en året runt-ort. Fler företagsetableringar som inte är direkt kopplade till turismen har tillkommit, vilket gynnar lokalsamhället ur ett hållbart perspektiv. Under senare år har fler kreativa lokala hantverkare och kulturutövare startat verksamhet vilket ytterligare bidragit till bygdens attraktivitet.

4.4 Besöksmål

Vemdalen är en populär turistdestination i Sverige, som lockar besökare året om för skidåkning, skoteråkning, fiske, ridning, vandring, cykling, klättring, paddling, löpning och andra naturupplevelser. Området har 852 000 gästnätter per år och företag inom besöksnäringen är en stor del av det lokala näringslivet.

Sammanfattningsvis är Vemdalen en mångsidig destination som erbjuder både vintersport och sommaraktiviteter i vacker natur vilket gör platsen attraktiv för både turister, bybor, stugägare och inflyttare.

Det finns gott om alternativa turismboenden och restauranger som passar olika budgetar och smaker vilket gör Vemdalen till en bekväm och attraktiv plats.

4.5 Infrastruktur

Tillgängligheten kan variera lite beroende på säsong och efterfrågan. Nedan har vi sammanställt de alternativ som finns i dagsläget, men detta är under ständig utveckling.

Ny app

Destinationsbolaget utvecklar nu tillsammans med Freelway en ny app. Appen Freelway gör det möjligt att planera ditt resande. I appen får du snabbt tillgång till flera resealternativ både inom, till och från destinationen och du slipper söka runt bland olika webbplatser. Du bidrar också till hållbara fjäll och ett hållbart Vemdalen.

Flyg

Det finns tre större flygplatser inom räckhåll och två mindre. De större är: Östersund/Åre flygplats som ligger 130 kilometer från Vemdalen, Trondheim flygplats i Norge som ligger cirka 220 kilometer från Vemdalen och Sundsvall-Timrå flygplats som ligger cirka 270 kilometer från Vemdalen. De mindre är Svegs flygplats som är den närmaste 70 kilometer från Vemdalen. Och så har vi en flygplats mitt i destinationen, Hedlanda där privata flyg och taxiflyg kan landa.

Buss

Under vintersäsongen finns skidbussar för att förflytta sig mellan byn och skidanläggningarna.

Flera gånger per vecka, året om, trafikeras sträckan Stockholm - Vemdalen med direktbussar (Härjedalingen).

Länstrafikens bussar går året runt men, oftast bara 1–2 gånger per dag beroende på om du åker till/från Sveg, Östersund, Ånge, Ljusdal, Mora.

Tåg

Den finns flera alternativ för den som vill åka tåg till/från Vemdalen. Det enklaste sättet är till Røjans tågstation, 31 kilometer till/från Vemdalen. Denna sträcka trafikeras framförallt under högsäsong vinter- och sommartid.

Östersund och Ånge, 125 kilometer från/till Vemdalen, trafikeras året runt. Likaså Ljusdal 168 kilometer från/till Vemdalen eller Mora 198 kilometer till/från Vemdalen. Från dessa hållplatser får man sen byta till buss för att ta sig till/från Vemdalen.

Taxi

Taxi finns men är bra att förboka, framförallt under högsäsong då det är stor efterfrågan, men också då det oftast handlar om långa avstånd för taxin att köra.

Fiber

Mobil- och internettjänster har oftast god tillgänglighet förutom under högsäsong när många turister vistas här, vilket påverkar internetuppkopplingen. Stora delar av bygden saknar fiber helt och hållet.

5. Lokalekonomisk analys

Området har en positiv befolkningsutveckling. Under de senaste 10 åren har den ökat med nästan 100 personer. Idag är antalet invånare 932 personer. De flesta fastigheter som är bebodda består av småhus. Bebodda lantbruksfastigheter utgör 26 procent av alla bebodda fastigheter. Antal fastigheter är totalt 3395 stycken. Både den sammanräknade förvärvsinkomsten och den disponibla inkomsten ligger över rikets nivå. 38 procent av de som arbetar pendlar ut från området. 47 procent av dessa arbetar i övriga Härjedalen kommun. 145 personer arbetspendlar in till området. Medelåldern är 45,5 år.

I den bifogade fullständiga lokalekonomiska analysen (Bilaga 2) kan du som är intresserad läsa mer.

6. Användning av den lokala utvecklingsplanen

Bygden äger utvecklingsplanen för fortsatt utveckling. Planen ska även ligga till grund för ansökan av finansiering. Härjedalens kommun har tillgång till utvecklingsplanen för proaktivt utvecklingsarbete.

7. Uppföljning

Bygdens utvecklingsgrupp utvärderar och reviderar planen årligen, tillsammans med en representant från kommunens näringslivsenhet.

8. Bilagor

1. OPERA-processen
2. Lokalekonomisk analys
3. Föreningarnas utvecklingsplaner
 - 3.1 Vemdalens Hembygdsförening
 - 3.2 Hedlanda Flygförening
 - 3.3 Vemdalens IF
 - 3.4 Hån/Vemdalens Fiskevårdsförening
 - 3.5 GT gården
 - 3.6 Vemdalens Snöskoterklubb
 - 3.7 Vemdalsfjällens Företagarförening

Europeiska jordbruksfonden för
landsbyggsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden